

[Teichert.]

tive folkeparti anbefaler at stemme mod lovforslaget.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at der i den først udsendte — duplikerede — tillægsbetænkning har indsnæget sig en beklagelig redaktionel fejl nederst på første side. Den er rettet i den trykte udgave af tillægsbetænkningen.

Niels Ravn: Det konservative folkeparti kan, som det fremgår af betænkningen, tiltræde de af den højtærede minister nu stillede ændringsforslag til §§ 4 og 7, hvorefter Dansk Landbrugs Realkreditfond sidestilles med de andre realkreditinstitutter, således at statslån i givet fald rykker tilbage også for lån fra realkreditfonden.

Det ville naturligvis have glædet os endnu mere, hvis det af lovforslaget var kommet til at fremgå, at disse private lånemidler skulle udnyttes fuldt ud, før staten gik ind i billedet, for det ville ganske enkelt betyde, at så blev der ikke brug for statens udlån overhovedet, idet Dansk Landbrugs Realkreditfond som bekendt går op til 100 pct. af handelsværdien ved sine udlån og staten kun op til 120 pct. af ejendomsværdien. Disse to lånegrænser vil derfor stort set falde sammen, og derved ville lånebehovet være dækket ad de private finansieringskanaler.

Tilbage står spørgsmålet om det misforhold, der i øjeblikket er mellem landbrugets forrentningsprocent og landets officielle rentefod. Vi har fra konservativ side under anden behandling sagt, at vi var villige til at se på muligheden af at give rationaliseringstilskud i en kortere periode, så længe vi havde dette misforhold mellem de to nævnte procenter. Jeg tvivler imidlertid på, at vi kan få et tilsagn derom, og selv om vi altså kan tiltræde de stillede ændringsforslag, må vi indtage det samme standpunkt til lovforslaget som hidtil.

Axel Sørensen: Jeg skal ganske kort på det radikale venstres vegne anbefale de to ændringsforslag, som er stillet af den højtærede landbrugsminister. Det er en imødekommenhed over for statshusmandsbrugene, at de kan få del i de midler, som Dansk Landbrugs Realkreditfond stiller til rådighed, idet der nu også levnes plads inden for

120 pct. af pantets ejendomsværdi til placering af disse lån. Det vil være at håbe, at Dansk Landbrugs Realkreditfond ligeledes vil udvise goodwill over for disse mindre ejendomme ved placering af lån fra realkreditfonden.

Søren Andersen: Da mit partis ordfører er fraværende, skal jeg på venstres vegne anbefale de foreliggende ændringsforslag. Det er ganske rimeligt, at Dansk Landbrugs Realkreditfond kommer i betragtning med hensyn til lån inden for den anførte lånegrænse.

Som anført fra vor side ved anden behandling kan vi med den form, lovgivningen hidtil har haft, godkende en forlængelse i endnu et år. Siden vil der jo blive ændrede forhold, og vi må da se på problemerne til den tid.

Bækgaard: Vi har sådan set ikke noget at indvende imod ændringsforslagene, men vi vil, som vi har sagt før, stemme imod selve lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget vedtoges med 103 stemmer mod 28.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om teknika.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1001, fremsættelsen i tidenden sp. 3109).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Peter Jørgensen: Da loven om tekniske skoler og teknologiske institutter blev vedtaget i 1958, var alle klar over, at det økonomiske grundlag, der dengang blev skabt, ikke kunne holde, i hvert tilfælde ikke med hensyn til videregående undervisning.

Allerede dengang viste kommunerne og erhvervslivet en meget stærk tilbageholdenhed og en vis uvilje mod at yde tilskud til denne uddannelse. Det var måske med rette, at man var skeptisk over for de tilskudsregler, der blev nedfældet i loven af 1958. Man fremhævede dengang — det gjorde jeg også for mit vedkommende — at dette burde være en statsopgave på linje med universiteterne, polyteknisk læreanstalt og lignende.

Med den stærke vækst, der har været i den ikke-akademiske ingeniøruddannelse i de senere år, kan man ikke afvise de synspunkter, som både kommunerne og erhvervslivet har fremhævet på dette område. Hertil kommer, at de tekniske skoler netop på grund af den videregående uddannelse, der har været knyttet dertil, har oparbejdet temmelig store underskud. Det gælder jo ikke mindst for teknika og de tekniske skoler i København.

Det er derfor nødvendigt, at man finder frem til en nyordning, ikke alene af hensyn til skolerne, men først og fremmest af hensyn til den ungdom, der i stigende tal søger uddannelse på vore teknika landet over.

Jeg vil gerne takke den højtærede minister for det meget hurtige initiativ, han har taget på dette område, ligesom jeg hilser med tilfredshed, at ministeren har udnævnt en kommitteret til at beskæftige sig med alle de spørgsmål, både uddannelsesmæssige og ikke mindst økonomiske og organisatoriske, der er knyttet til vore teknika. Jeg hilser det navnlig med tilfredshed, fordi man jo fra disse skolers side igennem en årrække har vandret rundt i et administrativt vildnis, på mange områder har hindret skolerne i at løse de opgaver, de har været stillet over for, og navnlig har gjort det vanskeligt for dem at løse dem i det tempo, det har været nødvendigt med den udvikling, vi i de sidste 7-8 år har været inde i. Jeg er altså meget tilfreds med den udformning, lovforslaget har fået.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at man har diskuteret, om man

ikke, når staten alligevel skal dække udgifterne på disse uddannelsesområder med 100 pct., lige så godt kan gøre disse skoler til statsskoler. Jeg var inde på det samme spørgsmål, da vi vedtog loven i 1958, og det er nærliggende, at dette spørgsmål rejses, når en nyordning nu skal gennemføres, men jeg må indrømme, at jeg ved nærmere eftertanke tror, at den foreslåede ordning, hvor man gør skolerne til selvejende institutioner, er bedre end en ordning, der gør dem til rene statsskoler. Når jeg fremhæver dette, er det først og fremmest, fordi man ikke direkte kan sammenligne denne skoleform med andre skoleformer her i landet, idet vi for de tekniske skolers vedkommende op igennem tiderne har haft den meget nære tilknytning til erhvervslivet, til kommunerne, til de lokale interesser, som kan knyttes til en sådan skole. Jeg tror derfor, at den form, man har givet lovforslaget, hvor man gør skolerne til selvejende institutioner, er den rigtige, fordi man derved er i stand til at skabe en større interesse, en større aktivitet, en større medleven, i det skolearbejde, der her er tale om, og jeg tror, det er en mere hensigtsmæssig form, end hvis man får nogle centralt dirigerede statsskoler.

Jeg hilser med tilfredshed, at man i lovforslaget her kommer ind på en anden form for tilsynsmyndighed på disse undervisningsvirksomheders område. Det har tidligere været sådan, at hele tilsynet med den tekniske undervisning har været forestået af handelsministeriets tilsyn med den tekniske undervisning. Det bliver ikke tilfældet, når man nu her skiller teknika ud fra de tekniske skoler, idet det i lovforslagets § 4 er nævnt, at der skal nedsættes et teknikumråd. Dette teknikumråd skal sammensættes af repræsentanter dels for de interesserede organisationer, dels for ministeriet, og det skal ikke alene føre tilsyn med teknikumuddannelsen, men i lige så høj grad tilrettelægge undervisning, undervisningsplaner og lignende. Det er jeg tilfreds med, ligesom jeg er tilfreds med betragtningerne i bemærkningerne i lovforslaget om de lokale bestyrelseres sammensætning. Her følges jo i nogen grad de retningslinjer, som i dag er gældende, og hvorefter man tilgodeser alle de organisationer, institutioner og staten, som kan være in-

[Peter Jørgensen.]

teresseret i dette skolearbejde. Den ordning, der nu foreslås, svarer i øvrigt nøje til den ordning, man har for Århus universitet, idet man i stedet for en direktør, der leder hele skolearbejdet, altså både den videregående undervisning og lærlingundervisningen og alt, hvad der i øvrigt er knyttet til disse skoler, nu går over til, at man for teknikas vedkommende skal vælge en rektor, som varetager det daglige arbejde ved disse institutioner. Jeg tror, at man herigennem har skabt en ordning, der for det første indebærer den mulighed, at man ikke helt centralt herfra skal dirigere dette skolearbejde, men at man er i stand til at lægge en væsentlig del af de administrative opgaver ud til skolernes bestyrelser og til den rektor, som bliver valgt for disse læreanstalter.

Jeg er helt tilfreds med de regler, der er nedfældet i lovforslaget om tilskuddene til teknika. Lovforslaget forudsætter jo, at der nu sker en deling af de tekniske skoler og teknika, således at teknika helt og fuldt bliver selvejende institutioner, og en af de væsentligste hindringer for at kunne gennemføre en forbedring på dette område har jo netop været, at man har skullet skaffe sig tilskud dels fra erhvervsorganisationer — det har ikke været store beløb, det drejede sig om — dels har man hos kommunerne i hvert fald måttet hente betragtelige beløb både til bygning af nye skoler og til administration af skolerne. Det har været en vanskelig opgave, navnlig de steder, hvor man ikke alene har skullet forhandle med én kommune, men hvor man som f. eks. for Århusområdet og for Københavns vedkommende har skullet forhandle med en lang række forstadskommuner for at få dem til at deltage i driftsudgifterne til disse skoler. Det er efter lovforslaget ikke længere nødvendigt, og det hilser jeg med tilfredshed. Man kan gå op på 100 pct.s tilskud både til nybygninger og til etablering af de institutioner, der findes inden for dette område.

Jeg hilser ligeledes med tilfredshed, at man måske ikke direkte i lovforslaget fastslår det store behov, der er for denne undervisning, men jeg er vidende om, at undervisningsministeren har givet grønt lys for oprettelse af nye teknika, dels i Esbjerg,

dels i Sønderborg og Haslev, og det er for mig et bevis på, at det er tiltrængt med en udvidelse af denne uddannelse. Hertil kommer, at medlemmerne i det udvalg, der har udarbejdet lovforslaget, har været enige om, at der ikke skulle tilstræbes for store læreanstalter, og i virkeligheden er stoppet op ved teknika med 1 000-1 200 elever; når dette maksimum er nået, må nye oprettes andre steder. Det betyder, at man ikke får de voldsomt store institutioner rundt omkring i landet.

Jeg har bemærket, at der i lovforslagets § 6 tales om vilkårene for afhændelsen af disse skoler til de nye selvejende institutioner, og jeg er opmærksom på, at der herefter må ske en opgørelse med de nu bestående skolers ledelse, og at der i samme forbindelse må gøres et forsøg på at afvikle det for nogle skolers vedkommende i hvert fald temmelig store underskud, der er opstået i tilknytning til den videregående uddannelse ved disse skoler.

Må jeg med disse bemærkninger anbefale lovforslaget til en hurtig og velvillig behandling. Jeg vil dog gerne, inden jeg slutter, have lov til at gøre opmærksom på, at det her foreliggende lovforslag jo kun drejer sig om de økonomiske og administrative forhold vedrørende disse teknika, men at der herefter kommer en hel række uddannelsesmæssige problemer, som det teknikumråd, der er omhandlet i lovforslaget, kommer til at beskæftige sig med.

Til slut vil jeg gøre opmærksom på, at der ud over den ordning, som nu skabes for teknika, er en hel række andre problemer, der knytter sig til disse skoler: jeg nævner herpå udbygningen af lærlingskolerne, som efter min formening er langt bagefter, og jeg gør også ministeren opmærksom på, at der findes en lang række mellemteknikeruddannelsesområder, som efter vedtagelsen af dette lovforslag bør tages op til en nærmere undersøgelse.

N. Chr. Christensen: Det lovforslag, vi behandler i dag, omhandler de fremtidige forhold for teknika i hovedstad og provins.

Jeg vil gerne til indledning betegne lovforslaget som skelsættende og overordentlig betydningsfuldt for den videregående uddannelse af teknikumstuderende, som nu får en placering ved siden af anden højere

[N. Chr. Christensen.]

uddannelse i landet. Det vil være rimeligt at minde om den pionergerning, erhvervslevet har gjort gennem de tekniske skolars undervisning, hvor håndværkerforeninger og håndværksmestre gennem økonomisk offervilje og med interesse for ungdommens uddannelse har gjort et meget stort arbejde. Det vil også være rimeligt at minde om, at de kommuner, hvor der nu er teknikum-undervisning, økonomisk har bidraget stærkt til det stade, disse undervisningsinstitutioner har. Det drejer sig om Odense, om Århus, om Horsens, om Ålborg og Helsingør. Medens provinsbyernes skoler hidtil har klaret deres økonomi så nogenlunde, er det samme jo ikke tilfældet for Københavns, hvad årsagen så end kan være. I provinsbyerne er kommunerne trådt til med betydelige tilskud.

De nuværende teknika omfatter maskinteknikum, elektroteknikum, opdelt i to studieretninger for henholdsvis stærkstrøm og svagstrøm, skibsteknikum, bygnings-teknikum og husbygningsteknikum. Ved Odense tekniske skole undervises der på maskinteknikum med maskinbygning, produktionsteknik og skibsbygning som specielle studieretninger. Ved Århus tekniske skole undervises på elektroteknikum, og ved Horsens tekniske skole er oprettet et bygningsteknikum, der er vokset overordentlig stærkt i de senere år. Ålborg tekniske skole har undervisning på husbygningsteknikum og på maskinteknikum med maskinbygning og produktionsteknik som specielle studieretninger. Specialstudiet i produktionsteknik iværksættes dog først fra 1. november 1962. Ved Helsingør tekniske skole findes fuldstændigt skibsteknikum, og der undervises til første del af maskin- og elektroteknikum.

Ved alle disse skoler uddannes ingeniører. Næsten alle studieretninger tilknyttes Det tekniske Selskabs skoler i København. Der har været meget stor tilgang af studerende ved teknika. I 1954-55 var der 1 663 studerende, og ved den sidste opgørelse i 1960-61 var tallet steget til 4 397.

Teknika har hidtil været omfattet af den for de tekniske skoler gældende lovgivning, men efter revisionen af lærlingeloven i 1956, hvor undervisningen for håndværkerlærlinge blev omlagt fra aftenskole til dag-

skole, er en omkalfatring i gang; de små tekniske skoler forsvinder, dagskoleundervisningen centraliseres, og derved er båndet mellem de tekniske skoler og teknikum revet itu. Dette var forudset ved den store revision af lærlingeloven, og ministeriet nedsatte et hurtigt arbejdende udvalg, der skulle finde frem til en nyordning for teknikum. Dette udvalg har på prisværdig kort tid sluttet sit arbejde, og det lovforslag, vi nu behandler, er fremkommet efter en enstemmig indstilling fra teknikumudvalget, hvori der bl. a. har været enighed om, at de fordele, der hidtil har været forbundet med fællesskabet mellem tekniske skoler og teknika i øvrige afdelinger, ikke længere er til stede.

Forslag til lov om teknika flytter denne undervisningsform fra handelsministeriet til undervisningsministeriet ud fra det rigtige synspunkt, at al undervisning bør koncentrereres under ét enkelt ministerium, således at undervisningsproblemerne drages ud af et kinesisk æskesystem med høringer og erklæringer snart i det ene ministerium, snart i det andet. Dette synes vi fra venstres side er et rigtigt synspunkt.

Vi vil også give udtryk for tilfredshed med, at den ingeniøruddannelse, teknikum tilsigter, løftes op i samme plan som anden højere undervisning her i landet, når det gælder samfundets støtte hertil. I den rivende udvikling, vi er inde i, er der i høj grad brug for den ingeniøruddannelse, teknikum giver, og derfor er det nødvendigt, at undervisningsmulighederne ikke forsikkes ved, at der findes andre former for statens tilskud til undervisning og byggeri for de tekniske skoler end for andre højere læreanstalter.

Det bør også understreges, at her er et område, hvor dygtige arbejdere får mulighed for at blive ingeniører. Den håndværksmæssige uddannelse, en arbejder har forinden, viser, at han er en praktisk mand, der nu ønsker at gå videre. Jeg undervurderer ikke det akademiske indslag i den højere undervisning, men der skal også i dette land være plads for andre end akademikere i de betydningsfulde stillinger. Der er plads for begge grene i samfundslivet.

Vi mangler i dag måske op imod 1 000 tekniske arkitekter, for at vi kan være med i udviklingen, og her er en håndsræk-

[N. Chr. Christensen.]

ning, som både de unge og samfundet kan være vel tjent med. Jeg vil i denne forbindelse også nævne, at vi faktisk står over for en mangel på bygningsarkitekter. Der uddannes kun ca. 40 akademiske arkitekter om året. Jeg vil henlede opmærksomheden på, at man måske — ligesom mellem de ingeniører, der er udgået fra teknikum, og civilingeniørerne — kan finde frem til, at der kan blive placering også på det rent arkitektmæssige område for dem, der er udgået fra et bygningsteknikum.

Man kan vist ikke med rimelighed forlange, at de enkelte byer, der har teknikum, byer, som har elever fra hele landet, skal yde særlige og stadig stigende kommunale tilskud, ligesom det heller ikke er rimeligt, at de organisationer af lokal art, der hidtil har støttet disse institutioner, skal bære særlige byrder. Den højere undervisning, hvad enten det gælder universiteterne, landbohøjskolen eller Danmarks tekniske højskole, betales jo af staten ud fra det synspunkt, at det ikke er en lokal opgave, men en landsopgave. Det samme bliver nu tilfældet her, og det hilser vi med tilfredshed.

Det parti, jeg repræsenterer, har altid været stærkt interesseret i en god uddannelse af ungdommen, således at Danmark på det område ikke bliver et tilbagestående land, men bliver et land, der fuldt ud er klar over, at konkurrencen er hård landene imellem, og at det derfor er nødvendigt at investere i ungdomsuddannelsen, således at vore unge ikke bliver dårligere stillet end de unge i andre lande.

I lovforslaget indeholdes bemærkninger, der viser, at forholdene er rent ud sagt fortvivlede her i København, hvor staten har måttet yde forskud på 5,7 mill. kr. for 1962 og 1963 til videreførelse af skolens undervisningsvirksomhed. Da det udbetalte forskudsbeløb er medgået til finansiering af selskabets drifts- og anlægsudgifter m. v., skal der tages stilling til, om den foreslåede udskillelse af teknikumafdelingerne også kan medføre, at dette forskud konverteres

til et ekstraordinært tilskud af statskassen. Her må vi i udvalget undersøge, om Københavns kommune og hovedstadsområdet har vist den samme offervilje som provinsens købstæder, og om særlige forhold her har bevirket, at dette teknikum er bragt i denne vanskelige situation. Jeg er vidende om, at man i hovedstadsområdet slet ikke har kunnet dække behovet blandt de unge, der gerne vil have den videregående uddannelse gennem teknikum. Det ses bedst af, at kun 50 pct. af ansøgerne har kunnet optages i København. Dette rådes der forhåbentlig nu bod på.

Den situation, hovedstaden befinder sig i, understreger i hvert fald, at den hidtil anvendte form ikke længere er tidssvarende; statens øgede udgifter foreslås ifølge dette lovforslag sat til ca. 4-5 mill. kr. årlig i de nærmest kommende år for at løse teknikumproblemet. Det må forudses, at der vil blive oprettet nye teknika, således at beløbsrammen antagelig vil blive udvidet. Alligevel har vi ingen betænkeligheder ved at gå med hertil; vi anser den foreslåede lovgivning for at være nødvendig.

Vi vil fra vor side give udtryk for tilfredshed med, at selv om teknikum i økonomisk henseende overgår til statsdrift, så vil ledelsen alligevel blive opbygget efter liberale linjer, det vil sige, at også under den nye form forudsættes der et snævert samarbejde og en aktiv medvirken fra erhvervene ved ledelsen af undervisningsvirksomhederne ud fra det synspunkt med hensyn til såvel teknikumundervisningen som med hensyn til anden undervisning ved de tekniske skoler, hvortil teknika hidtil har været knyttet, at dér er det grundlag skabt og udviklet af erhvervslevets folk, som der nu bygges videre på. Håndværk og industri har hidtil fortrinsvis været repræsenteret i skolernes bestyrelser. Det glæder os, at det udvalg, der har gjort forarbejdet til dette lovforslag, har fremhævet, at det må tillægges den største betydning, at samarbejdet med erhvervene også for teknikas vedkommende bevares og udbygges, således at man ikke risikerer, at

[N. Chr. Christensen.]

teknikumundervisningen stagnerer, men tværtimod sikrer, at undervisningen stedse kan tilrettelægges i livsnær forbindelse med erhvervslivet og dets stigende krav til undervisningen. Det siger sig selv, at samarbejdet etableres med de erhvervsgrene, der har nærmest berøring med teknikumundervisningen. Industrien og byggefagene må blive fyldigt repræsenteret, og man må heller ikke glemme håndværkerne, der måske mere end nogen andre er pionerer. De kommunale myndigheder i de byer, der har teknikum, må også være repræsenteret, ligesom statsstøtten betinger en eller flere repræsentanter for staten. Det må være i alles interesse, at den statslige myndighed kun skal have forelagt principielle spørgsmål af større betydning.

I lovforslagets bemærkninger foreslås det, at den øverste daglige leder ansættes som rektor, og at dette hverv overdrages en højt kvalificeret lærer. Det må blive bestyrelsens sag at øve afgørende indflydelse herpå. Da vægten lægges på lærergerningen for rektor, foreslås det, at bestyrelsen skal antage en administrator, for at rektor kan blive befriet for de mange administrative spørgsmål.

Vi hilser også med tilfredshed, at den ingeniørmæssige, undervisningsmæssige sagskundskab må være fyldigt repræsenteret i det særlige råd, der nu skal oprettes. Dette teknikumråd skal være et centralt, sagskyndigt organ med fornøden bistand af et sekretariat, der kan virke som effektiv aflastning for undervisningsministeriet med hensyn til fornøden koordination såvel med undervisningen på teknika som med oprettelse af nye studieretninger. Jeg finder anledning til at understrege, at denne undervisning skal være tilrettelagt på det rette niveau, således at teknikumrådet i det hele taget kan medvirke til, at uddannelsen på teknikum på samme måde som ved andre former for ingeniøruddannelse — d. v. s. de uddannelser, der gennemføres på henholdsvis Danmarks tekniske højskole og ingeniørakademiet — til enhver tid er fuldt på højde med udviklingens krav. Måske er der dog grund til at understrege, at rådet ikke må blive alt for stort igen. Med tiden vil administrationen af dette område nok kunne forenkles i overensstemmelse med den

fremtidige organisation fra undervisningsministeriet, hvor man tilstræber, at alle former for ungdommens uddannelse kommer under den samme hat.

Der findes forskellige bilag til lovforslaget om selve organisationsformen, om byggeplan o. s. v., det må vi naturligvis se nærmere på i et udvalg, men vi kan tilsige venstres medvirken til en hurtig løsning på problemet. Vi har den opfattelse, at det haster med at få denne lovgivning gennemført, fordi hele uddannelsen er inde i en næsten eksplosiv udvikling. Vi hilser med glæde, at tidligere gnidninger mellem højere uddannelser og den uddannelse, som teknikum er udtryk for, nu synes bilagt. Der er plads både for den ene og for den anden uddannelsesform.

Lærlingeloven har givet store problemer for den første form for teknisk uddannelse. Disse problemer er også ved at blive løst; men de, der har haft med dem at gøre, er klar over, at der har været mange hindringer på vejen, hindringer, som ikke mindst udspringer af det æskesystem, jeg tidligere omtalte. Derfor må vi være meget opmærksomme på, at der nu finder en virkelig koordination sted. Jeg betragter det lovforslag, vi har til behandling i dag, som et betydeligt skridt på den vej, der fører i den rigtige retning.

Med disse betragtninger vil jeg gerne tilsige mit partis medvirken til en saglig og god løsning af dette spørgsmål.

Weikop: Da mit partis ordfører i denne sag er syg, skal jeg gøre nogle bemærkninger om dette lovforslag. Jeg havde egentlig tænkt mig, at jeg i den stilling, jeg indtager, ville have givet en meget dybtgående udredning vedrørende teknikas tilrettelæggelse, undervisningen, mangelen på teknikere, alle problemerne og alt, hvad dertil hører, men jeg synes, at det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen har gjort det på en så fremragende måde, så der ikke er grund for mig til at sige mere derom.

Jeg er helt enig i det, det ærede medlem hr. Peter Jørgensen sagde: at således, som det nu gik, kunne det ikke blive ved at gå, det var helt umuligt. Der er jo kun gået kort tid, siden den forrige lov blev vedtaget her i tinget, men det har altså vist sig, at det ikke kunne gå, først og fremmest øko-

[Weikop.]

nomisk. Det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen spørger, hvorfor det ganske særlig ikke har kunnet gå i Storkøbenhavn, om der ikke er tilstrækkelig offervilje, om hovedstadskommunerne ikke vil være med. I den anledning vil jeg oplyse, at der jo ikke i selve loven er mulighed for at tilpligte kommunerne at betale til teknika, og der har dannet sig den opfattelse, at dette at drive teknika som højere undervisning ikke er noget, som kommunerne har pligt til at sørge for, og det gælder vist ikke bare Københavns kommune; jeg tror, der er mange store kommuner ude i landet, der har præcis den samme opfattelse. Årsagen hertil er ganske enkelt den, at erhvervene har ment, at man ikke skulle bidrage til driften af disse teknika, så man altså ikke fik den støtte fra erhvervene, man havde regnet med, idet erhvervene siger, at den højere undervisning, uddannelsen til ingeniør, er en statsopgave, og så må dette også være det, og når kommunerne så tager den samme stilling og kun yder meget beskedne bidrag til denne undervisning, men derimod yder bidrag til lærlingundervisningen, så er det ganske klart, at det må give underskud med store økonomiske vanskeligheder.

Jeg har gerne villet sige dette til det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen, for at det ærede medlem skal være klar over, hvad den virkelige årsag er. Dertil kommer, at skolepengene, som er den sidste indtægt, ikke er sat op her i København i de sidste 20-25 år — man har bedt om at måtte sætte dem op, men ministeriet har sagt, at det må man ikke. Når man ikke har anden indtægt og man ikke må sætte skolepengene op, er det helt naturligt, at der bliver et meget stort underskud. Derfor vil jeg gerne sige med hensyn til det spørgsmål, som det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen var inde på, spørgsmålet om afvikling af skolerne, også den i København, at det vil selvfølgelig kunne berede vanskeligheder, hvis man fastholder, at man kun skal dække de skolepenge, som har været gældende for mere end 20 år siden.

Jeg har gerne villet gøre disse bemærkninger om København, for at man skal forstå, hvad årsagen er til de økonomiske vanskeligheder, vi har, men jeg vil gerne

gentage, at jeg tror også, man i provinsen ville komme i præcis samme situation som København, hvis vi bare kunne gå nogle få år frem i tiden.

Jeg skal ikke komme meget ind på selve lovforslaget. Det, der er tale om her, er, som det allerede er sagt klart og tydeligt, en ny organisation. Den er der allerede talt meget om, og det er helt klart, at nu skal direktøren for tilsynet ikke have med teknika at gøre mere. Der skal altså bygges noget ganske nyt op. Det giver mig imidlertid anledning til at spørge: når man nu bygger noget nyt op — og jeg vil da tro, selv om det ikke står i lovforslaget, at der også skal medhjælp til og meget andet — hvad så med direktøren for tilsynet med den tekniske undervisning? Hvad med hans, om jeg så må sige, direktorat? Jeg ved meget vel — det kan jeg roligt sige her — at direktøren for tilsynet er meget utilfreds med det, der her sker. Jeg ville ikke nævne det, hvis han ikke selv havde givet udtryk for det i en stor artikel i Politiken. Det er klart, at direktøren er ikke glad for at se sit område blive mindre og mindre, i alt fald mindre, end det tidligere har været — det er der ingen direktører der er. Men nu kommer man altså dertil, at man bygger noget nyt op på den ene side, og så spørger jeg — og det kan vi undersøge — vil man så afvikle det andet? For ellers svulmer administrationen op, og det er noget, vi ikke er interesseret i. Vi er netop interesseret i at få en så smidig og så god administration som muligt, men på den anden side heller ikke en overflødig administration. Jeg havde nær sagt: man kan måske tage fra den ene og give til den anden — det ved jeg ikke noget om — men vi kan i hvert fald ikke have to lige store administrationer, når den enes opgaver forsvinder, både for så vidt angår teknika og det andet område, som vi om lidt kommer til.

Ifølge lovforslaget skal der nedsættes et teknikumråd, et sagkyndigt råd på ikke mindre end 20 medlemmer. Det må vi se lidt nærmere på i udvalget, men det er allerede klart, at det er lidt stort, det er lidt voldsomt. Så vidt jeg kan forstå, er man klar over, at man måske kunne dele det i to — jeg ved ikke, hvad man kalder det, to sektioner, tror jeg. Det er vel også nok rigtigt, men uden at komme nærmere

[Weikop.]

ind på dette vil jeg gerne sige, at alt det saglige og alt det tekniske o. s. v. kunne udmærket vel behandles i ét råd, og jeg var lige ved at sige, at så kunne der måske i stedet for være ét, der alene havde med den økonomiske side af sagen at gøre, et råd sammensat måske af 4-5 repræsentanter fra undervisningsministeriet og finansministeriet o. s. v., der skulle have det økonomiske i sin hånd. Man skulle jo nødig komme i den situation, at det økonomiske ikke kan ekspederes tilstrækkelig hurtigt, for det er jo det, der i nogen grad har været en hæmsko for den senere tids udvikling.

Jeg må imidlertid sige, at jeg glæder mig over, at der nu er kommet fart på, men så opstår der bare et spørgsmål; vi hører fra denne talerstol så meget om alt det, man gerne vil have, og alt det, man vil have bygget op, og det er udmærket godt alt sammen, men man spørger sig selv: hvad kan vi nå, således som forholdene er? Vi har f. eks. gennemført en skolelov, det var den 1. april 1958, og jeg må sige, at den var lige ved at blive gennemført for hurtigt, ja, den blev faktisk gennemført for hurtigt. Når man nu ser, at ordningen for teknika skal træde i kraft den 1. april 1962, altså om en måneds tid, er man lige ved at sige, at brændt barn skyr ilden, for det var meget godt, det, man dengang gjorde med skoleloven, den så vældig fin ud, ja, jeg er lige ved at sige, at den lignede en fin, lakskinnende bil, den så vældig flot ud, men den havde bare én fejl, nemlig at der var ingen benzin på, den kunne ikke rigtig køre, for der manglede det væsentlige. Der manglede det, man skal køre med, når der er tale om en skolelov, nemlig lærere og lokaler. Derfor vil jeg rejse det spørgsmål: er det rigtigt, at man farer til at vedtage denne lov og lader den træde i kraft den 1. april i år eller måske lidt senere, er det rigtigt? Jeg tror, vi skal overveje, om det ikke var rigtigt at prøve på at forberede dette både på den ene og på den anden måde, både hvad det økonomiske og alt det øvrige angår. Burde man ikke, om jeg så må sige, få det hele gjort op, så vi kunne begynde på en frisk, og begynde på en frisk på en sådan måde, at vognen virkelig kan komme til at køre, og køre nogenlunde gnidningsløst?

Enhver, der sidder herinde, er interesseret i teknisk undervisning. Jeg behøver ikke at understrege, at mit parti er interesseret i denne og al anden undervisning, det er klart. Det møder ingen vrangvilje fra vor side, selvfølgelig ikke, men på den anden side vil vi meget nødig risikere, at vi lader en lov gå ud fra folketinget og det så bagefter viser sig, at den ikke rigtig kan fungere. Så må man hellere tænke sig om og forberede det rigtigt, inden loven træder ud i livet.

Grethe Philip: De tekniske skoler blev i sin tid oprettet af håndværket selv på initiativ af en kreds af interesserede og fremsynede mennesker ud over landet, der gik ind for, at der lokalt skulle sikres de unge en god og faglig uddannelse. Med oprettelsen af teknika i tilknytning til de tekniske skoler skabtes en uddannelse af overordentlig stor betydning, fordi man gennem en kombination af lærlingeuddannelsen og videregående teoretisk uddannelse har givet erhvervene en tilgang af ingeniører, der kender arbejdspladsen og dens problemer indefra efter at være vokset op i denne atmosfære.

Vi har i de senere år haft en meget betydelig stigning i tilgangen til teknika, og samfundet er meget interesseret i, at denne øgede tilgang finder sted, fordi den er en vigtig forudsætning for udviklingen af vort erhvervsliv. Vi arbejder som bekendt med en betydelig mangel på teknikere i alle led lige fra bunden og oppefter, og det er derfor overordentlig vigtigt, at vi står parat til at modtage de unge, der ønsker at uddanne sig på dette felt.

Må jeg i denne forbindelse give udtryk for min store tilfredshed med, at skolepengene på teknika er faldet bort. Det føltes ganske urimeligt, at de unge her skulle betale for uddannelsen, samtidig med at undervisningen for studerende ved andre højere læreanstalter var gratis. Selv om det ikke for de enkelte drejer sig om noget stort beløb, vil bortfaldet af skolepengene dog være et led i vore bestræbelser for at gøre det økonomisk lettere for de unge med gode evner og forudsætninger i øvrigt at uddanne sig.

Som det allerede er nævnt af de ærede tidligere ordførere, har teknika i de senere

[Grethe Philip.]

år været ude for stigende økonomiske vanskeligheder. Jeg tror, det efterhånden er blevet klart for os alle, at tiden nu er moden til at gennemføre en fuldstændig adskillelse både økonomisk og driftsmæssigt mellem de tekniske skoler og teknika, og at staten må gå stærkere ind i billedet.

Når man i lovforslaget er gået ind for at vælge den fremgangsmåde at lade teknika overgå til at blive selvejende institutioner, der driftsmæssigt finansieres af staten, må det ses ud fra et stærkt ønske om at bevare den nære tilknytning til erhvervene. Jeg anser det for meget vigtigt, at denne forbindelse til erhvervene sikres, således at undervisningen kan blive mest muligt i kontakt med arbejdet i erhvervslivet, men jeg vil også gerne pege på, at der herved lægges et ansvar på erhvervene, som de forhåbentlig vil føle sig forpligtet til at leve op til som en naturlig fortsættelse af gamle traditioner.

Også koordinationen både til den forudgående lærlingeuddannelse og over imod andre former for højere ingeniøruddannelse er meget ønskelig. Ved sammensætningen af teknikumrådet har man søgt at sikre den nødvendige koordinering til forskellige side. Om man i lovforslaget er nået frem til den bedst mulige sammensætning af rådet, vil vi formodentlig kunne drøfte nærmere i udvalget.

Teknika har ikke mindst i København gennem nogen tid arbejdet under meget vanskelige kår. Jeg håber, at dette lovforslag må føre til, at der gives dette uddannelsesområde større og bedre ydre rammer, og at der vil skabes et godt grundlag for en fortsat ajourføring af uddannelsen i takt med de krav, udviklingen inden for erhvervene stiller.

Morten Lange: Det kan ikke undre nogen, at det private og kommunale initiativ ikke har kunnet slå til på dette særlige undervisningsområde, og at en reform har været nødvendig også af økonomiske grunde. Det er naturligvis fuldstændig rigtigt, at man kunne have valgt statsskoleform, ligesom man har gjort det for de fleste gymnasier og for et stigende antal seminarier, men det skal ikke fra vor side være noget kardinalpunkt, om

man her vælger en lidt mere decentraliseret form og opretholder en kommunal og lokal anpart i ledelsen; det er ikke nødvendigvis slet, men naturligvis bliver vi i udvalget nødt til at se lidt nærmere på principperne for denne ledelse og dens rettigheder.

Der er også et problem med, at disse teknika er centralinstitutter for et større område og ikke blot for en enkelt kommune.

Adskillig mere betænkelighed nærer jeg ved den nye landskoordinering af undervisningen, som skal ske igennem et såkaldt teknikumråd med udpegede repræsentanter for en lang række erhvervsorganisationer og polyteknisk læreanstalt og endelig da også et par enkelte af dem, der betaler resten, nemlig staten. Jeg skal foreløbig sige ganske kort, at jeg anser en sådan form for koordineringsorgan for denne type undervisning for at være uhensigtsmæssig, upraktisk og ineffektiv og rent konservativ, så det er umuligt at slå igennem med fornuftige reformer, hvis et så stort råd skal overbevises om det fornuftige. Hvis dette råd får noget at sige, kan det formodentlig kun virke som et hæmmende organ og ikke som et organ, der fremmer og virkelig sørger for, at der kommer til at ske noget i udviklingen af denne vigtige undervisningsgren.

Dette er blevet sagt temmelig tydeligt, for at det kan komme til at indgå i udvalgsforhandlingerne. Så kan det ske, vi kan fire lidt på det og se at finde en løsning, men det forekommer mig, at et så stort og oppustet organ må volde alvorlige vanskeligheder. Det er fuldstændig rigtigt, at der er alvorlige problemer med koordineringen af den tekniske undervisning herhjemme, og der er også taget noget hensyn til disse koordineringsproblemer i dette råd, men jeg tror faktisk, at vi under debatten om dette lovforslag bliver nødt til at tage det lidt nøjere op.

Vi har nu fået ikke mindre end 3 typer af ingeniøruddannelse, nemlig en uddannelse fra teknika, en uddannelse fra ingeniørakademiet og en uddannelse fra den polytekniske læreanstalt. Jeg tror, det må være meget magtpåliggende at få klarlagt disse 3 uddannelsesformers forhold til hinanden, så det ikke blot er ved de forskellige forudsetninger, eleverne kommer med, at formerne adskiller sig, men også derved, at

[Morten Lange.]

undervisningens karakter og indhold får en klar og præcis formulering, så det ses at være rimeligt og rationelt at opretholde 3 forskellige typer af undervisning.

Rent personlig har jeg lidt tvivl om, at det er en lykkelig løsning, vi har fundet; den er måske noget præget af det enorme hastværk, vi faktisk har med at få ingeniører uddannet, jeg havde nær sagt for enhver pris. Men derfor tror jeg alligevel, at en koordinering af disse undervisninger er af den største betydning, og det kan passende komme under debat samtidig med, at det bliver afgjort, hvorledes tilsynet og koordineringen af teknikumundervisningen skal foregå.

Jeg har i øvrigt set nogle steder, at man nu har ment det passende og rimeligt at karakterisere disse teknika som højere læreanstalter. Der er jo inflation i så meget her i landet, så hvorfor ikke i dette udtryk, og det skal såmænd ikke komme an på det, men jeg tror nok, at det ligger sådan, at teknika her når en status, der svarer til den, seminarierne har; vi har jo også seminarierektorer, og seminarierne har endnu ikke gjort krav på titlen af højere læreanstalt, så der ligger vist ikke så forfærdelig meget i, at lederen bliver rektor.

Jeg vil gerne afsluttende og med velment og virkelig hjertelighed sige, at jeg vil meget gerne deltage i behandlingen af dette lovforslag. Selv om jeg har gjort vrøvl over enkelte punkter, anser jeg det for et fremskridt, en udmærket idé og en meget vigtig idé, som vil give bedre muligheder for et af de allervigtigste led i uddannelsen af teknikere her i landet. Jeg er sikker på, at vi vil give lovforslaget en grundig og særdeles velvillig udvalgsbehandling.

Rimstad: Det, som det høje ting skal tage stilling til gennem det nye lovforslag om teknika, er betimeligheden af at flytte den pågældende undervisning fra handelsministeriet over til undervisningsministeriet under hensyn til alt, hvad en sådan flytning indebærer. Det er ikke bare en administrationsændring, der her skal ske; det er en omlægning af administrationen, der har sin begrundelse i en dybtgående

ændring ved et nyt syn på denne undervisning.

Formanden: Jeg henstiller, at samtalerne i salen føres mere sagte.

Rimstad: Jeg synes, det er på sin plads her at sige et par ord om den placering, teknikumundervisningen har i vort samfund. Det er dog ud fra den nytte, de pågældende gør i samfundet, og de resultater, den enkelte opnår gennem undervisningen, denne sidste skal bedømmes.

Der er i dag 3 officielle veje at erhverve betegnelsen ingeniør på i vort samfund, nemlig gennem den tekniske højskole, gennem ingeniørakademiet og gennem teknika.

Den første fører til civilingeniørbetegnelsen, den anden fører til — ja, jeg ved ikke hvad, for denne undervisning, som jeg aldrig har forstået meningen med, er efter min opfattelse et uheldigt udtryk for en kompromisløsning på et område, hvor kompromiser ikke burde findes, og den tredje fører altså til, hvad man vist allerbedst kan kalde for fagingeniørbetegnelsen.

Jeg vil gerne på dette sted understrege, at det ord for soliditet i uddannelsen, som danske ingeniører har også uden for vort lands grænser, i lige så høj grad må henføres til teknikumundervisningen som til den højere tekniske undervisning på Danmarks tekniske højskole.

Man skal gøre sig klart, at teknikumuddannelsen hviler på den tanke, at elever, der kommer med en håndens færdighed, på grundlag af denne skal have en sådan teoretisk ballast, at håndens og hovedets kunnen kan gå op i en højere enhed.

Derimod må uddannelsen på Danmarks tekniske højskole være videnskabelig-kritisk præget til løsningen af de opgaver, der kræver en praktisk videnskabelig indsats.

Hver ingeniørgruppe har således sin særlige placering i vort samfund, og der bør ikke være nogen forskel i rang mellem dem. Skulle man vurdere dem efter den indsats, de hver for sig gør i samfundet, vil de være ligestillede. Når der alligevel i dette billede er en udpræget opfattelse både af merværd og mindreværd, hviler dette på gamle, overleverede forestillinger, som ikke har nogen rod i nutidige forhold.

[Rimstad.]

Når dette er gjort klart, vil jeg gerne udtrykke min betænkelighed ved, at den højtærede undervisningsminister i sit for øvrigt på mange måder gode og grundige forslag falder for fristelsen til, måske ud fra en opfattelse, som tidens tendens undskylder, konsekvent at kalde teknikumundervisningen for en højere undervisning. Ordet „højere“ kan her efter min opfattelse kun have relation til noget videnskabeligt, og det er teknikumundervisningens særlige privilegium og berettigelse ikke at være videnskabelig, men højt udviklet praktisk.

Lad mig sige det sådan for at sætte sagen på spidsen, at de aller fleste industrier og anlægsvirksomheder i dette land vil kunne drives alene ved hjælp af teknikumingeniører med undtagelse af besættelsen af nogle ganske få specielle udviklings- og beregningsstillinger, som bør tilfalde civilingeniører, medens de pågældende virksomheder ville være ilde farne, såfremt de hovedsagelig var henvist til at benytte sig af civilingeniører. Men dette skyldes udelukkende, at teknikumuddannelsen ikke er en højere uddannelse, men en videreudviklet praktisk uddannelse. Det er efter min mening vigtigt, at dette synspunkt bliver lagt rigtigt frem, for selve undervisningen af teknikumingeniører må i samfundets interesse ikke under nogen omstændighed slippe den nære forbindelse med håndens uddannelse og det praktiske liv.

Jeg vil i forbindelse med dette synspunkt tilslutte mig den højtærede ministers tanke om, at netop landsorganisationen LO skal have repræsentanter i det teknikumråd, som ministeren vil nedsætte, ikke fordi jeg i og for sig tror, at landsorganisationen vil kunne tilføre dette råd impulser af betydning, ligesom jeg heller ikke tror, at Arbejdsgiverforeningen specielt vil kunne gøre det, men fordi en jordforbindelse med det praktiske liv bør understreges. Da den højtærede minister på den anden side rigtigt har valgt Industrirådet som garant for, at undervisningen får den rette forbindelse med virksomhedsledelserne, burde det måske have været Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, der her kom ind i billedet i stedet for landsorganisationen, men en sådan nuance har måske ikke den helt store betydning.

Til slut vil jeg gerne sige, at jeg finder det forkert, at det den 17. november sidste år nedsatte teknikaudvalg har ment at måtte afstå fra at danne sig et skøn over de udgifter, som udvalgets forslag kommer til at koste staten. Mon det ikke i virkeligheden er noget symptomatisk, vi her ser, efter recepten: lad staten bare betale, det er ligegyldigt, hvad det koster. Jeg kan ikke forstå, hvordan man, når man ser på virkeligheden og kendsgerningerne, i alvor kan fremkomme med en lang række forslag, hvis økonomiske omfang man ikke gør sig klart, men blot anfører, at man afstår fra at vurdere udgifterne. Det er i allerhøjeste grad skuffende, og den ros for hurtigt arbejde, som den højtærede minister i sin fremsættelsestale giver udvalget, kan jeg på denne baggrund ikke deltage i.

I øvrigt velvillig indstilling over for den højtærede ministers forslag, som vi gerne ser fremmet.

Axel Kristensen: Det er egentlig det ærede medlem hr. Morten Lange, der kalder mig herop. Han sagde noget om, at gennemførelsen af disse ingeniøruddannelser var noget forhastet. Det er der ikke noget som helst om. Vor civilingeniøruddannelse er en gammel, langsomt udviklet uddannelse i stadig udvikling. Teknikumingeniøruddannelsen er ligeledes en gammel uddannelse, som også stadig udvikles, og der sker ingen forandring i denne uddannelse nu; det er de materielle vilkår, man ændrer. Akademiingeniøruddannelsen er en ny og en rigtig løsning. Sagen er den, at den viden, der efterhånden skal til for at dække hele ingeniørkunnen-feltet, er så stor, at hvis man ikke ville nedsætte niveauet for civilingeniørerne, måtte man dele feltet, således at vi fik nogle, der fik den højeste videnskabelige uddannelse, men alligevel beholdt ingeniører uddannet på videnskabeligt grundlag, men med mere vægt på det praktiske. For at kunne spænde over hele feltet uden at blæse uddannelsen op til noget enormt måtte denne deling finde sted. Det var sagligt set helt rigtigt og velovervejet, og den modstand, der fandtes visse steder blandt dem, der skulle have med det at gøre, da vi lavede denne ordning, eksisterer så vidt mig bekendt ikke mere. Det er almindeligt anerkendt allerede nu,

[Axel Kristensen.]

skønt vi kun har sendt kandidater ud et år eller to, at det er en uhyre tilfredsstillende uddannelse, som vil kunne klare en stor del af behovet for ingeniører, hvis uddannelse bygger på videnskabeligt grundlag, uden at de dog skal være videnskabsmænd.

Jeg vil gerne sige til det ærede sidste medlem, der havde ordet, at det må være en fejltagelse, når han — der selv er civilingeniør — tror, at teknikumingeniører kan udføre alt muligt arbejde i industrien. Folk tænker jo hyppigt kun på deres eget, og det må være maskinindustrien, det ærede medlem hr. Rimstad tænker på. Der er f. eks. ingen teknikumingeniører inden for kemiuddannelsen, og det samme gælder elektroingeniør- og bygningsingeniøruddannelsen. Det er der ikke noget nedsættende i for denne gruppe — aldeles ikke; det er en uhyre fortrinlig uddannelse, men den skal ikke op på et højere niveau, end at arbejderne kan få den. Hvis man spændte den op i et så højt niveau, ville man afskære arbejderne fra at blive ingeniører, og det er det, der ikke må ske. Med disse tre grupper har man fået dækket det felt, der nu nødvendigvis skal dækkes. Det er en rigtig inddeling, og det er en rigtig uddannelse, man her har.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): Som fungerende undervisningsminister takker jeg på den fraværende ministers vegne for en indsigtfuld og forstående behandling af det foreliggende lovforslag og dets tema. Debatten har, synes jeg, ligget på et meget højt niveau. Det er naturligt, at jeg henviser den nærmere behandling af de rejste problemer, især de politisk betonedede, til det kommende udvalg og den kommende andenbehandling.

Det ærede medlem hr. Peter Jørgensen gjorde opmærksom på, at han, stillet over for dette problemområde, måtte foretrække organisationsformen selvejende institution fremfor statsinstitution, og jeg tror, dette synspunkt er det rigtige. Det ærede medlem efterlyste forskellige andre reformfelter, deres nærmere udfyldning i praksis, og det må man utvivlsomt se nærmere på.

Det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen var i sit interessante indlæg inde på en sammenstilling af de akademisk uddannede

bygningsarkitekter og bygningsteknikumuddannede arkitekter. Det ærede medlem fremsatte visse kritiske bemærkninger om de førstes, de akademisk uddannede arkitekters, uddannelse, som han ikke mente var tilstrækkelig effektiv i øjeblikket; der uddannes kun ca. 40 arkitekter pr. år. Jeg vil gerne til det ærede medlem sige, at det er et problem, der føles alvorligt i det ministerium, jeg selv har med at gøre. Vi vil derfor af al evne fremme en udvikling på dette felt, således at vi kan få flere arkitekter stillet til rådighed; jeg tror dog ikke, man skal svække kravene til den akademiske arkitektuddannelse. De bygningsteknikumuddannede arkitekter supplerer disse på værdifuld, ja, overordentlig værdifuld måde, men kan ikke erstatte dem. Der er her tale om uddannelsesformer, der ude i praksis må indgå et fornuftigt samarbejde. Et sådant har hidtil kunnet findes, og det kan vel også findes i fremtiden.

Til det ærede medlem hr. Weikop vil jeg sige, at jeg ud fra mine forudsætninger mener, at tilsynet med de tekniske skoler vil få nok at gøre også i fremtiden. Der er endnu mange uløste opgaver, så vidt jeg da kan skønne, ikke mindst på det pædagogiske område.

Det ærede medlem hr. Morten Lange kom lidt hurtigt om ved behandlingen af teknikumrådet: det kunne ikke handle effektivt, såfremt der var for mange medlemmer i det; en fornuftig plan kunne ikke slå igennem, når der var tale om så stort et legeme. Det synes jeg er et lidt rigeligt aristokratisk synspunkt for et parti, der bærer det ærede medlems partis navn.

Morten Lange: Jeg bliver desværre nødt til at gøre undskyldning for, at jeg ikke gjorde tilstrækkelig reverens for en af akademiuddannelsens højtærede, i hvert fald ærede, fædre, der er til stede her i salen som et æret medlem; men til gengæld er jeg dog også temmelig overbevist om, at det ærede medlem tog mine bemærkninger i betydelig bredere forstand, end de var udtrykt, ment eller sagt. Jeg kom for skade at sige — noget, der næsten var en parentetisk bemærkning — at den tredeling af ingeniørundervisningen, som er fremkommet ved, at man har indført akademiingeniørgraden, måske var lidt forhastet.

[Morten Lange.]

Det var dog meget afdæmpet sagt, og det vil vel nok tage et stykke tid, inden man finder ud af, om det skal være sådan, eller om man kunne have fundet en anden måde at få delt ingeniørundervisningen op på. Men som sagt, jeg har ikke fra min side lagt noget videre i den bemærkning, og jeg har heller ikke fremhævet den. Det, som forekommer mig at være det væsentlige, er, at vi sørger for, at de 3 typer af ingeniørundervisning bliver underkastet en eller anden form for koordinering. Det er der tænkt på ved den foreslåede bestemmelse om et teknikumråd, idet der dér skal sidde 3 professorer fra den polytekniske læreanstalt. Koordineringstanken er altså formodentlig ikke fædrene ukendt, og jeg ønskede blot at understrege denne tanke som noget overordentlig væsentligt. Jeg håber virkelig ikke, at jeg er uenig med det ærede medlem hr. Axel Kristensen i, at denne koordinering er af vigtighed og betydning, thi uden koordinering kan det ske, at denne nyordning vil vise sig at være uheldig. Skal den have den succes, som den synes at skulle have, er det nødvendigt, at der på lang sigt bliver en koordinering.

Til den højtærede ministers slutreplik skal jeg sige, at aristokrati og demokrati nu engang ikke er et spørgsmål om, hvor store rådene er. Der er en vis tradition for, at for store eksekutive forsamlinger kan være træge, og det var noget i den retning, jeg tillod mig at påstå.

Rimstad: Når det ærede medlem hr. Axel Kristensen på dette tidspunkt er så tilfreds med den nye ingeniøruddannelse på Danmarks tekniske højskole, skal jeg dertil sige, at det forekommer mig alt for tidligt at fastslå dette resultat som et erfaringsresultat, efter at ordningen kun har virket 1 eller 2 år. En sådan vurdering beror ikke på erfaring, men kun på en teoretisk indstilling. Også min indstilling er teoretisk, men jeg giver den heller ikke ud for at hvile på erfaring.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Peter Jørgensen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om teknologiske institutter og konsulentvirksomhed.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1037, fremsættelsen i tidenden sp. 3156).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Helge Nielsen: Den højtærede handelsminister har meget grundigt både i bemærkningerne til lovforslaget og ikke mindst i sin fremsættelsestale behandlet dette lovforslag, og der skulle ikke, når man er enig, være grund til så forfærdelig mange bemærkninger.

Lovforslagets kapitel I, som omhandler de teknologiske institutter, er stort set en overførelse af bestemmelserne i loven af 7. juni 1958. Den betydning, de teknologiske institutter allerede har, og ikke mindst den betydning, de fremover vil få som serviceorganer i den hektiske tekniske udvikling — ikke mindst for den mindre industri og for håndværket, som ikke selv har midler til disse forskningsopgaver — berettiger disse institutter til en egen lovgivning, en egen positiv lovgivning. Den nylig gennemførte omlægning af ministeriernes ressortforhold nødvendiggør samtidig en sådan lovgivning. De teknologiske institutter hører fortsat under handelsministeren, men en del af virksomheden vedrører undervis-